

**UCHWAŁA Nr IX/66/15
RADY GMINY SOMONINO
z dnia 25 listopada 2015 r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Somonino na lata 2015-2020**

Na podstawie (Dz.U. z 2015 r. poz.1515) art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz.1390) Rada Gminy w Somoninie uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Somonino na lata 2015-2020 w brzmieniu jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi i Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Andrzej Sołtysek

Sprawdzone pod względem
formalno-prawnym

RADCA PRAWNY

data: 25.11.2015 podpis: Michał Janowski
Gd. - 1899

Załącznik do uchwały Nr IX/66/15
Rady Gminy Somonino
z dnia 25.11.2015 roku

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE SOMONINO
NA LATA 2015-2020**

I. WPROWADZENIE

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą w rodzinie.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r., o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na samorządy obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenia poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia, a także do prowadzenia ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą, ponadto nakazuje opracowanie i realizację programów ochrony osób doświadczających przemocy oraz korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc (Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.). Konieczność podejmowania zdecydowanych działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z ustawy z dnia 12 marca 2004 r., o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 182) oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r., o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.).

Podstawową grupą społeczną pełniącą niezwykle istotne funkcje stanowi rodzina. To rodzina określa cele i wartości, do których dążą dzieci, a także wywiera istotny wpływ na zachowanie się jednostek zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz rodziny. Rodzina, jako wspólnota rodziców, dzieci i krewnych, zbudowana na miłości, stanowi pierwsze i podstawowe miejsce doświadczenia współżycia z ludźmi. „...W domu powinniśmy czuć się bezpiecznie. Dom ma być miejscem, w którym jesteśmy kochani, chronieni, gdzie odzyskujemy siły. Jednak dla wielu ludzi dom nie jest spokojną przystanią, w której chronią się przed stresem życia. Jest niebezpiecznym miejscem, gdzie regularnie doświadczają cierpień fizycznych i emocjonalnych, gdzie są również wykorzystywani seksualnie...”.

Rodzina, która nie radzi sobie w sytuacjach kryzysowych, a także nie realizuje swoich funkcji nosi miano rodziny dysfunkcyjnej. Jedną z krytycznych sytuacji, wymagającą natychmiastowej interwencji odpowiednich służb jest przemoc w rodzinie.

Przemoc najczęściej kojarzy się ludziom z biciem, popychaniem, kopaniem, zmuszaniem człowieka do upokarzających czynności, stosowaniem broni lub gwałtem. Przemocą jest także poniżanie człowieka, oczernianie go przed innymi, wyzywanie i rzucanie obelg, ranienie jego uczuć, niszczenie jego poczucia własnej wartości, niszczenie przedmiotów, do których jest przywiązany, znęcanie się nad zwierzętami, które kocha, głodzenie, ograniczanie jego swobody w sposób przekraczający normy moralne i obyczajowe, izolowanie od otoczenia.

Przemocą jest wszystko to, co czynione jest z myślą o zranieniu drugiego człowieka lub wyrządzeniu mu krzywdy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo, że ludzie bardzo niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny. W Polsce trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy w rodzinie nie tylko na poziomie ogólnym, ale również i lokalnym. Co roku zgłasza się zaledwie kilkanaście tysięcy spraw o znęcanie nad rodziną, w tym samym czasie policja rejestruje około miliona awantur domowych, do których jest wzywana.

II. TEORETYCZNE PODSTAWY ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie

zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu psychicznym lub fizycznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie).

Zgodnie z kodeksem karnym, do czynów, które naruszają dobro osobiste członków rodziny zaliczamy:

- pozostawianie osoby, względem której jest się obowiązany do opieki, w
- sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu,
- groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych,
- zmuszanie do określonych zachowań,
- gwałt,
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu
- stosunku zależności,
- dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 lat,
- znęcanie się psychiczne lub fizyczne,
- rozpijanie małoletniego,
- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego,
- porzucanie małoletniego lub osoby nieporadnej,
- uprowadzanie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej
- do opieki,
- naruszanie nietykalności cielesnej,
- kradzież na rzecz osoby najbliższej,
- niszczenie mienia

Przemoc w rodzinie nie jest zdarzeniem jednorazowym. Jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się. W cyklu przemocy wobec bliskich obserwuje się trzy kolejno następujące po sobie fazy:

1. Faza narastającego napięcia – początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastające sytuacje konfliktowe, których przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.
2. Faza ostrej przemocy – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc czy złożyć skargę.
3. Faza miodowego miesiąca – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że to się więcej nie powtórzy. Ofiary zaś wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca tego właśnie pragną. I nawet jeśli przed chwilą były gotowe uciec, teraz zostają. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli: z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

III. SKUTKI PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

3.1. Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości) przygnębiecie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy. Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

3.2. Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych, przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności) problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie. Ofiary przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

3.3. Społeczne konsekwencje przemocy w rodzinie

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale przede wszystkim powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny.

Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

IV. PODSTAWY PRAWNE

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest :

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Rozdział drugi pt. „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją,
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007r. Nr 70, poz. 473 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004r. Nr 64, poz. 593 ze zm.).

Według polskich regulacji prawnych przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu (art. 207 k.k.). Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są zobowiązane niezwłocznie poinformować o tym prokuraturę lub Policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną. Każdy, kto poweźmie informację o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Somonino na lata 2015-2020 zgodny jest z Krajowy Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i stanowić będzie integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Somonino, w której wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji jest jednym z kluczowych celów.

V. CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE NA POZIOMIE OGÓLNOPOLSKIM

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Przemoc domowa jest problemem złożonym, o którym nie łatwo się rozmawia a, który jeszcze trudniej zbadać. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary. Oficjalne

statystyki nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy jest traktowana, jako sprawa wstydliva, drażliwa, skrywana w czterech ścianach domu, stąd proces badawczy napotyka na liczne bariery metodologiczne.

Według policyjnych statystyk z roku na rok rośnie liczba wypełnianych formularzy Niebieskiej Karty. W 2012 roku funkcjonariusze Policji wypełnili łącznie 51 292 formularze NK, w 2013 roku – 61 047 (tj. o 9755 więcej niż w roku poprzednim), natomiast w 2014 roku aż 77 808 formularzy.

Tabela 1. Dane dotyczące działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	51 292	61 047	77 808
Ogólna liczba ofiar przemocy	76 993	86 797	105 332
Liczba ofiar - kobiet	50 241	58 310	72 786
Liczba ofiar - mężczyzn	7 580	9 233	11 491
Liczba ofiar - małoletnich	19 172	19 254	21 055
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	51 531	61 450	78 489
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	3 522	4 440	5 301
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	47 728	56 755	72 791
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	281	255	397
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	31 387	37 650	50 073
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	1 005	1 289	1 969
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu mężczyźni	30 333	36 327	48 055
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	49	34	49
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	527	426	346

Źródło: www.statystyka.policja.pl

VI. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE SOMONINO

Skala problemu przemocy w rodzinie w Gminie Somonino została określona na podstawie informacji uzyskanych z danych statystycznych ze sprawozdań Zespołu Interdyscyplinarnego działającego w Gminie Somonino oraz danych ze statystyk Posterunku Policji w Somoninie za lata 2012-2014.

6.1. Charakterystyka gminy Somonino pod względem ilości mieszkańców oraz osób korzystających ze wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej

Z danych Urzędu Gminy w Somoninie wynika, że na dzień 31 grudnia 2014 r., gmina Somonino liczyła 10 138 mieszkańców, wśród których większość stanowili mężczyźni, tj. 5 123.

Tabela 2. Stan ludności gminy Somonino w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
OGÓŁEM	9 903	9 998	10 138
Kobiety	4 880	4 942	5 015
Mężczyźni	5 023	5 056	5 123

Źródło: Opracowanie własne - dane Wydział Ewidencji Ludności Urzędu Gminy w Somoninie

Wśród osób ubiegających się w 2012 r. o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej długotrwała choroba i niepełnosprawność są głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej. W 2012 r. wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej kwestia bezrobocia dotyczyła 127 rodzin (475 osób). Uwzględniając typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2012 r. rodziny wielodzietne stanowiły 31,7% ogółu świadczeniobiorców, zaś 18,5% rodziny niepełne. Z uwagi na wystąpienie przemocy w rodzinie pomocą objęto 13 rodzin. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie wynika, że w 2012 r., udzielono wsparcia 362 rodzinom (rzeczywista liczba rodzin), łącznie objęto pomocą 1 243 osoby w tych rodzinach.

Tabela 3. Najczęstsze powody przyznawania pomocy w 2012 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	167	626
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: wielodzietność	114	685
Bezrobocie	127	475
Niepełnosprawność	186	566
Długotrwała lub ciężka choroba	219	712
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	165	785
w tym:		
a) rodziny niepełne	67	174
b) rodziny wielodzietne	115	669
Alkoholizm	33	92
Przemoc w rodzinie	13	66
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	10

Źródło: Opracowanie własne - dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej w 2013 r. również niepełnosprawność i długotrwała choroba pozostają jednymi z głównych powodów trudnej sytuacji życiowej. W 2013 r. kwestia bezrobocia dotyczyła 131 rodzin, natomiast problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych zaistniał w 146 rodzinach objętych pomocą. Uwzględniając typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2013 r. rodziny wielodzietne stanowiły 27,8 % ogółu rodzin objętych pomocą, zaś rodziny niepełne 11,6 %. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie wynika, że w 2013 r., udzielono wsparcia 370 rodzinom, w których łączna liczba osób wyniosła 1 337.

Tabela 4. Najczęstsze powody przyznawania pomocy w 2013 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	156	588
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: wielodzietność	103	601
Bezrobocie	131	476
Niepełnosprawność	176	520
Długotrwała lub ciężka choroba	210	666
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	146	723
w tym:		
c) rodziny niepełne	43	122
d) rodziny wielodzietne	103	601
Alkoholizm	46	122
Przemoc w rodzinie	18	78
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	7

Źródło: Opracowanie własne - dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie

W 2014 r. w rodzinach ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej również dominował problem długotrwałej choroby i niepełnosprawności. Problemem bezrobocia dotknięte było 130 rodzin objętych pomocą. Uwzględniając typy rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2014 r. rodziny wielodzietne stanowiły 27,3 % ogółu rodzin objętych pomocą, zaś 13,1 % stanowiły rodziny niepełne. Problem przemocy w rodzinie zaistniał w 20 rodzinach objętych pomocą. Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie wynika, że w 2014 r., udzielono wsparcia 388 rodzinom, w których łączna liczba osób wyniosła 1 350.

Tabela 5. Najczęstsze powody przyznawania pomocy w 2014 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	175	642
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: wielodzietność	106	619
Bezrobocie	130	490
Niepełnosprawność	180	523
Długotrwała lub ciężka choroba	217	669
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	157	770
w tym:		
e) rodziny niepełne	51	151
f) rodziny wielodzietne	106	619

Alkoholizm	51	145
Przemoc w rodzinie	20	88
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	6	11

Źródło: Opracowanie własne - dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie

6.2. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego

Zarządzeniem Nr 19/2011 z dnia 11.04.2011 roku Wójt Gminy Somonino powołał Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie posiadający uprawnienia wynikające z Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.). Siedzibą Zespołu Interdyscyplinarnego wg zapisu w/w ustawy został GOPS w Somoninie pełniący również funkcję koordynatora działań Zespołu. Zespół Interdyscyplinarny liczy ośmiu członków, w jego skład wchodzi przedstawiciele: pomocy społecznej – pracownik socjalny i psycholog z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, służby zdrowia – pielęgniarka z Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, policji – dzielnicowy z Posterunku Policji, oświaty – pedagog ze Szkoły Podstawowej w Egiertowie, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sądu Rejonowego w Kartuzach – kurator zawodowy dla dorosłych), organizacji pozarządowych – członek stowarzyszenia .

Tabela 6. Liczba Niebieskich Kart założonych w latach 2012-2014

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liczba NK założonych w danym roku w tym założonych przez:	13	23	27
a. Pomoc społeczną	5	9	11
b. Policję	8	11	14
c. Ochronę zdrowia	0	1	2
d. Oświatę	0	2	0
e. GKRPA	0	0	0
Liczba rodzin objętych działaniami Zespołu / grup roboczych	13	20	25

Źródło: Opracowanie własne - dane Zespołu Interdyscyplinarnego

6.3. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Posterunku Policji w Somoninie

Dane z Posterunku Policji w Somoninie oraz Komendy Powiatowej Policji w Kartuzach na temat podejmowanych w ubiegłych latach interwencji, w tym interwencji domowych, podjęcia procedury „Niebieskie Karty” oraz wszczętych postępowań obrazują poniższe tabele.

Tabela 7. Dane na temat interwencji domowych, w tym interwencji dotyczących przemocy

	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Wyszczególnienie			
interwencje domowe	25	35	47
w tym: dotyczące przemocy w rodzinie (NK)	9	10	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Somoninie

Tabela 8. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy w rodzinie – procedura „Niebieska Karta”

<i>Art. 207 KK</i>	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Wszczęte	10	7	14
Akt oskarżenia	9	5	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Kartuzach oraz Posterunku Policji w Somoninie

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy Zarządzeniem Nr 19/2011 Wójta Gminy Somonino z dnia 11.04.2011 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Somonino. Została też przyjęta do realizacji Uchwała Nr VI/32/11 Rady Gminy Somonino z dnia 07.04.2011 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” weszło w życie z dniem 18 października 2011 r. Na podstawie tego Rozporządzenia prawo do sporządzenia niebieskiej Karty A - formularza inicjującego postępowanie - zyskali przedstawiciele oświaty, służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Przed wejściem w życie rozporządzenia uprawnieni do zakładania Niebieskich Kart byli wyłącznie przedstawiciele ośrodka pomocy społecznej i Policji. Po sporządzeniu niebieskiej karty-A osoba wypełniająca przekazuje niezwłocznie formularz przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Dalsze działania podejmowane są w ramach Zespołu. Reasumując powyższe niezależnie od tego, do której instytucji zgłosi się ofiara przemocy zostanie przekazana do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w funkcjonowanie którego zaangażowane są wszystkie służby. Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie funkcjonujący przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej na podstawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2014 objął opieką 185 osób. 13 rodzin objętych jest procedurą monitorowania sytuacji w rodzinie. Interdyscyplinarny Zespół odbył 12 posiedzeń (3 w 2011 r., 4 w 2012 r. i 5 w 2014 r.).

6.4. Ocena sytuacji związanej ze zjawiskiem przemocy

Zjawisko przemocy w rodzinie obok problematyki uzależnień wymaga podjęcia szczególnych działań profilaktycznych. Działania te muszą być skierowane do ogółu populacji, ale przede wszystkim do osób bezpośrednio dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Środowisko rodzinne, w którym zaistniała przemoc dąży głównie do ukrycia problemu. To poczucie wstydu i bezradności uniemożliwia członkom rodziny właściwy osąd sytuacji. Osoby będące ofiarami przemocy należy otoczyć, zatem szczególną opieką, aby w atmosferze bezpieczeństwa potrafiły odzyskać równowagę psychiczną. Działania podejmuje się również wobec sprawców przemocy. Celem zabiegów terapeutycznych jest w tym przypadku uświadomienie negatywnych konsekwencji dotychczasowego postępowania i dla dobra funkcjonowania rodziny nakłonienie sprawcy przemocy do zmiany zachowania. Pomimo podejmowanych interwencji niewielu sprawców przemocy zgłasza się do programu korekcyjno - edukacyjnego dla osób stosujących przemoc. Z analizy przedstawionych danych należy przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż wskazują na to statystyki. Ofiary przemocy często przez wiele lat ukrywają swój problem, dlatego trudno jest określić dokładną skalę zjawiska przemocy.

Obecnie podejmowane na terenie gminy Somonino działania są niewystarczające, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, zarówno w zakresie rozpoznawania, zapobiegania, jak i efektywnego radzenia sobie z nią i jej skutkami. Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby psychologicznej, jaka jest potrzeba bezpieczeństwa. Przeżywają też wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Niektóre z nich próbują radzić sobie z negatywnymi uczuciami sięgając po środki uzależniające. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi - zarówno rówieśników jak i dorosłych. W taki sposób krąg osób, pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie, rozszerza się na osoby obce. Dorośli, którzy jako dzieci doświadczali przemocy w rodzinie, często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Tak, więc krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia.

6.5. Zasoby instytucjonalne.

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, obszary ich działania przedstawiono w poniższej tabeli.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE	OBSZAR DZIAŁANIA
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	✓ wczesna diagnoza, ✓ wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, ✓ współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, ✓ udział w pracach Grup Roboczych, ✓ udzielania wsparcia finansowego i rzeczowego, ✓ prowadzenie lokalnych kampanii związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień, ✓ monitoring rodzin objętych procedurą NK.
Posterunek Policji w Somoninie	✓ interwencje domowe, ✓ wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, ✓ współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, ✓ udział w pracach Grup Roboczych, ✓ udzielanie informacji o możliwości uzyskania wsparcia, ✓ zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy, ✓ monitoring rodzin objętych procedurą NK.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	✓ wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, ✓ współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, ✓ udział w pracach Grup Roboczych, ✓ zobowiązanie osób z problemem alkoholowym do podjęcia terapii odwykowej.
System Oświaty - przedszkola, szkoły	✓ wczesna diagnoza, ✓ wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, ✓ realizowanie programów w zakresie profilaktyki i prewencji przemocy,

	✓ podejmowanie działań o charakterze edukacyjno- informacyjnym z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Służba zdrowia – lekarze rodzeni, pielęgniarki szkolne i środowiskowe	✓ wczesna diagnoza, ✓ wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, ✓ wystawianie na prośbę osoby pokrzywdzonej zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach i podjętym leczeniu, ✓ informowanie ofiar o warunkach i miejscach przeprowadzenia obdukcji.
Zespół Interdyscyplinarny	✓ opracowanie założeń do gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy, ✓ wskazywanie priorytetów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ✓ współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi oraz innymi podmiotami przy realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, ✓ inicjowanie przedsięwzięć mających na celu zwiększenie skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, ✓ tworzenie grup roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie.

VII. PROGRAM

7.1. Adresaci PROGRAMU:

- Rodziny i osoby dotknięte zjawiskiem przemocy.
- Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy.
- Przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą m.in. pracownicy socjalni, policjanci, nauczyciele i pedagodzy szkolni, pracownicy służby zdrowia, pracownicy świetlic opiekuńczo-wychowawczych, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

7.2. Cel strategiczny PROGRAMU

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i skuteczne rozwiązywanie problemów z nim związanych poprzez zwiększenie znaczenia profilaktyki w obszarze rozwiązywania problemów związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, podniesienie skuteczności pomocy jej ofiarom, zapewnienie ochrony i bezpieczeństwa, a także odpowiednie działania interwencyjne i korekcyjne wobec osób stosujących przemoc.

7.3. Cele szczegółowe Programu

NR CELU	NAZWA I OPIS CELU	KIERUNKI DZIAŁAŃ	JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ
CEL 1	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.	Prowadzenie poradnictwa o możliwościach i formach wsparcia ofiar przemocy oraz jednostkach udzielających pomocy; Upowszechnianie informacji o formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie na stronach internetowych, w publikacjach i mediach; Opracowywanie i realizacja programów mających na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie; Organizacja otwartych spotkań edukacyjnych przybliżających zagadnienia związane z przemocą z zakresu prawa rodzinnego i lokalowego.	GOPS PP System oświaty Organizacje pozarządowe
CEL 2	Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup ryzyka.	Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie pomocy prawnej, psychologicznej, socjalnej i duchowej; Podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie; Prowadzenie grup terapeutycznych, grup wsparcia i zajęć socjoterapeutycznych dla osób doświadczających przemocy.	GOPS PP Organizacje pozarządowe GKRPA
CEL 3	Podniesienie kompetencji i profesjonalizacja kadry służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	Udział w specjalistycznych szkoleniach i warsztatach z zakresu przeciwdziałania przemocy dla pracowników socjalnych w celu podniesienia umiejętności pracy z klientem i lepszego radzenia sobie ze stresem; Organizowanie specjalistycznych szkoleń i warsztatów dla przedstawicieli służb	GOPS PP GKRPA Organizacje pozarządowe Służba zdrowia System oświaty

		i instytucji pracujących z rodziną metodą zespołów interdyscyplinarnych; Udział w konferencjach, seminariach i wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami udzielającymi pomocy i placówkami wsparcia; Superwizja pracy grup roboczych powoływanych do konkretnych przypadków.	
CEL 4	Budowanie jednolitego gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Wypracowanie jednolitych standardów zasad współpracy w zakresie lokalnych służb i instytucji na rzecz spójnych i skutecznych działań; Stworzenie płaszczyzny do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy, promowanie i wdrażanie innowacyjnych sposobów i metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie; Uaktywnienie i wspieranie lokalnych organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy; Aktywizowanie społeczności lokalnej do walki z problemem przemocy w rodzinie	Urząd Gminy GOPS PP GKRPA Organizacje Pozarządowe Służba zdrowia System oświaty
CEL 5	Wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych.	Organizacja warsztatów kompetencji wychowawczych dla nauczycieli i rodziców; Realizacja programów profilaktycznych z zakresu promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych; Realizacja programów profilaktycznych o tematyce przemocy w rodzinie; Wsparcie rodzin zagrożonych występowaniem przemocy poprzez	Urząd Gminy System oświaty GOPS Organizacje pozarządowe

		modyfikację dotychczasowych postaw rodzicielskich - treningi umiejętności wychowawczych; Organizacja różnych form spędzania czasu wolnego sprzyjającego zruchowaniom nieagresywnym.	
CEL 6	Zapewnienie ochrony osobom dotkniętym przemocą.	Zapewnienie schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie; Zapewnienie schronienia w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieciom krzywdzonym w wyniku przemocy w rodzinie - zabezpieczenie miejsc na umieszczenie dzieci w trybie interwencyjnym.	GOPS PP
CEL 7	Zmiana postaw osób stosujących przemoc.	Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc; Praca socjalna na rzecz osób stosujących przemoc.	GOPS

7.3. Realizatorzy PROGRAMU

- a) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej:
- Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- b) Policja,
- c) Służba zdrowia,
- d) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- e) Szkoły,
- f) Inne instytucje, organizacje, stowarzyszenia i osoby fizyczne realizujące cele i zadania zawarte w Programie.

7.4. Prognozowane efekty

1. Zwiększenie dostępności pomocy dla ofiar przemocy.
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie, w tym spadek liczby rodzin, w których podejmowano interwencje wielokrotnie.
3. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej - stała edukacja.
4. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
5. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
6. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
7. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie.
8. Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
9. Zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą

7.5. Termin realizacji

Program realizowany będzie do 31 grudnia 2020 roku.

7.6. Źródła finansowania

Źródłem finansowania zadań zawartych w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020 są środki własne Gminy w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

7.7. Monitoring i ewaluacja PROGRAMU

Istotą efektywności funkcjonowania Programu jest realizacja działań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb społeczności lokalnej. Pozwoli na to systematyczne prowadzenie jego monitoringu i ewaluacji. Ewaluacja powinna dostarczyć odpowiedzi, jaka jest trafność, skuteczność i użyteczność Programu, ma również na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto przewidywane efekty realizacji Programu.

Podstawowe cele ewaluacji Programu to:

- udoskonalenie podejmowanych działań,
- informacja o efektach wdrażania Programu oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jego realizacją,
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie Programu wśród wszystkich zainteresowanych jego funkcjonowaniem i efektami.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych w ramach Programu działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na przewidywane efekty jego realizacji.

Monitoring i ewaluacja odbywać się będzie według kryterium odpowiedniości realizowanych działań w stosunku do ewoluujących potrzeb mieszkańców gminy.

Informacje uzyskane w ramach procesu monitoringu i ewaluacji odpowiedzą czy i w jakim obszarze Program wymaga, aktualizacji, przeformułowania lub zmiany postawionych celów szczegółowych.